

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 52

Rozeslána dne 21. července 1999

Cena Kč 17,-

O B S A H:

151. Nález Ústavního soudu ze dne 2. června 1999 ve věci návrhu na zrušení § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 zákona č. 18/1992 Sb., o civilní službě
152. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 246/1998 Sb., kterým se stanoví seznamy utajovaných skutečností, ve znění nařízení vlády č. 89/1999 Sb.
153. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 68/1997 Sb., kterým se stanoví míra vyučovací povinnosti učitelů a míra povinnosti výchovné práce ostatních pedagogických pracovníků ve školství
154. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dodatku k Dohodě mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o spolupráci v oblasti jaderné energetiky uzavřené 4. prosince 1994
155. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Rámcové dohody o finanční spolupráci mezi Českou republikou a Evropskou investiční bankou
156. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Indonéské republiky o podpoře a ochraně investic
157. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Protokolu o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí Běloruské republiky

Opatření ústředních orgánů

Oznámení Ministerstva práce a sociálních věcí o uložení dodatků ke kolektivním smlouvám vyššího stupně

Redakční sdělení o opravě chyby v zákonu č. 129/1999 Sb.

151

NÁLEZ

Ústavního soudu
Jménem České republiky

Ústavní soud rozhodl dne 2. června 1999 v plénu o návrhu Okresního soudu v Novém Jičíně na zrušení § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 zákona č. 18/1992 Sb., o civilní službě,

takto:

I. Ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 18/1992 Sb., o civilní službě, se zrušuje dnem 31. prosince 1999.

II. Ve zbývajících částech návrh zamítá.

Odůvodnění

I.

Podáním ze dne 17. června 1998 a doplňujícím podáním ze dne 21. července 1998 předložil Okresní soud v Novém Jičíně podle § 64 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) návrh na zrušení § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 zákona č. 18/1992 Sb., o civilní službě, (dále jen „zákon o civilní službě“).

Z návrhu na zahájení řízení o zrušení části zákona vyplynulo, že v řízení před Okresním soudem v Novém Jičíně je trestně stíhán obžalovaný R. G. pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 trestního zákona. Daného trestného činu se měl dopustit tím, že po osobním převzetí povolávacího rozkazu nenastoupil základní vojenskou službu ve stanovené lhůtě a ani později a tímto jednáním se chtěl jednou pro vždy výkonu vojenské služby vyhnout. Z důkazů provedených v hlavním líčení je zřejmé, že obžalovaný je ochoten vykonat civilní službu místo vojenské služby základní, pokud by mohl o její výkon požádat. Dříve výkon jak základní vojenské služby, tak civilní služby odmítal, protože to bylo v rozporu s jeho svědomím a náboženským přesvědčením. V mezidobí však změnil své smýšlení potud, že výkon civilní služby se již s jeho svědomím slučuje. Obžalovaný je však odvedencem a 30denní lhůta pro odmítnutí vojenské služby v jeho případě již uplynula a v dané situaci již tedy nemůže učinit právně relevantní prohlášení o odepření výkonu základní vojenské služby a vykonat civilní službu, protože nemůže objektivně vyhovět podmínkám vyjádřeným v § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 zákona o civilní službě.

Z čl. 15 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) plyne, že nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským přesvědčením. Pro obžalovaného je v rozporu s jeho svědomím a náboženským přesvědčením právě vykonání základní vojenské služby. Je ochoten vykonat civilní službu, avšak v jejím vykonání mu brání již zmiňovaná ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 zákona o civilní službě. Do věku, než bude propuštěn z vojska, může tak být povoláván k výkonu základní vojenské služby, a pokud odmítne tuto službu vykonat z důvodu svého svědomí nebo náboženského přesvědčení, může být dle návrhatele opakovaně trestně stíhán. Z uvedených skutečností dovozoval návrhatele rozpor § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 zákona o civilní službě s čl. 15 odst. 3 Listiny, protože uvedené ustanovení zákona o civilní službě dostatečně neumožňuje využití základního ústavního práva o odmítnutí základní vojenské služby. Stanovená lhůta pro uskutečnění prohlášení o odmítnutí výkonu této služby je prý nepřiměřeně krátká a zákon o civilní službě nepamatuje na možnost navrácení této lhůty a také jinak neupravuje postup pro ty odvedence, kteří jsou ochotni vykonat civilní službu v době, kdy jim uplyne zákonem stanovená lhůta k učinění právně způsobilého prohlášení o odmítnutí základní vojenské služby, aby tak následně nebyli nuceni k jejímu výkonu.

Z pohledu trestního stíhání obžalovaného je pak posouzení uvedené otázky významné v tom, že účelem trestního řízení podle § 1 odst. 1 trestního řádu je mimo jiné působit výchovně na občany v duchu důsledného zachování zákona a plnění povinnosti ve vztahu ke státu a společnosti. Je tedy i smyslem daného trestního řízení, aby obžalovaný byl veden ke splnění povinnosti stanovené mu zákonem, zvláště pokud na splnění této povinnosti má zájem.

Na základě výše uvedených úvah návrhatele žádal, aby Ústavní soud svým nálezem zrušil § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 zákona o civilní službě, a to ke dni vydání nálezu.

II.

Podle § 69 zákona o Ústavním soudu si Ústavní soud vyžádal vyjádření Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky jako účastníka řízení.

Ta ve svém vyjádření uvedla, že důvodová zpráva k zákonu o civilní službě otázkou přiměřenosti či nutnosti existence 30denní lhůty neřeší, omezuje se pouze na konstatování, že cílem zákona je mimo jiné znevýhodnění těch, kteří podávají prohlášení o odepření výkonu základní vojenské služby až po obdržení povolávacího příkazu nebo během výkonu služby. Poslanecká sněmovna dále připomíná, že navrhovatel opomenul skutečnost, že obsah práva na odepření výkonu vojenské služby podle čl. 15 odst. 3 Listiny je nezbytné interpretovat v kontextu s čl. 9 Listiny, který jasně hovoří o tom, že za nucené práce či služby nelze považovat vojenskou službu nebo jinou službu stanovenou zákonem namísto povinné vojenské služby. Navíc navrhovatel opomenul zmínit skutečnost, že česká právní úprava je v porovnání s úpravami ostatních zemí velmi liberální v tom, že nestanoví žádné ověřování či komisionální přezkoumávání žádosti o civilní službu, a tak vlastně o tom, zda vojenskou povinnost vykoná či nevykoná, rozhoduje občan sám. V tomto ohledu je třeba zmínit, že § 1 odst. 2 zákona o civilní službě dává definici organizace, u které je možné tuto službu vykonávat, tak širokou možností volby, že je prakticky nemožné, aby branci odmítali civilní službu s argumentací, že jde taktéž o jakousi formu represe ze strany státu a že jejich svědomí nebo náboženské přesvědčení jim brání takovou službu vykonat.

Poslanecká sněmovna dále uvedla, že lze připustit určité pochybnosti s ohledem na poměrně krátkou lhůtu pro uplatnění práva na alternativní službu a nemožnost jejího navrácení, tedy skutečnost napadenou navrhovatelem, ovšem pouze v kontextu s možností vzniku situací, kdy z objektivních důvodů nelze právo na podání prohlášení o odepření výkonu základní vojenské služby v zákonné lhůtě uplatnit (např. pobyt v nemocnici). V drtivé většině ostatních případů lze považovat zmíněnou 30denní lhůtu za přiměřenou danému užití a případné snahy vedoucí k jejímu zrušení na základě i několikaletého zmeškání, ať už z důvodu opomenutí či z neznalosti věci, lze pokládat i s ohledem na zmíněnou liberální právní úpravu této problematiky v České republice přinejmenším za irrelevantní. S vědomím existence pravidla, že neznalost zákona neomlouvá, je třeba konstatovat, že odvedenci jsou o možnostech volby civilní služby podrobně informováni v průběhu odvodního řízení, a proto nelze hovořit ani o nedostatku informací.

Závěrem svého vyjádření Poslanecká sněmovna uvedla, že zákonodárny sbor České a Slovenské Federativní Republiky jednal v přesvědčení, že přijatý zákon je v souladu s Ústavou České republiky (dále jen „Ústava“), ústavním pořádkem a právním řádem České republiky. Je proto na Ústavním soudu, aby v souvislosti s podaným návrhem posoudil ústavnost tohoto zákona a vydal příslušné rozhodnutí.

Ze zprávy o 19. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů Federálního shromáždění ČSFR, 3. – 21. 12. 1991, VI. volební období, 3. a 4. část (dále jen „zpráva o společné schůzi“) Ústavní soud zjistil, že otázka stanovení či nestanovení lhůty, v níž má být vykonáno právo na odepření výkonu základní vojenské služby, byla již předmětem diskuse při projednávání návrhu zákona ve Federálním shromáždění. Vládní návrh zákona (tisk FS ČSFR, VI. volební období, č. 848) obsahuje návrh úpravy odpovídající současnému znění zákona, tj. navrhuje se omezení doby, ve které lze zmíněné právo vykonat, tj. pro odvedence nejpozději do 30 dnů po ukončení odvodního řízení. Stejná navrhovaná úprava je obsažena i v návrhu výborů branných a bezpečnostních Sněmovny lidu a Sněmovny národů (tisk FS ČSFR, VI. volební období, č. 946). Na jednání 19. společné schůze byl předložen i návrh dvou poslanců Federálního shromáždění (tisk FS ČSFR, VI. volební období, č. 924), v němž je doba pro vykonání práva odepřít výkon základní vojenské služby neomezená. V těchto hranicích probíhala i diskuse poslanců při projednávání těchto návrhů. Poslankyně R. Šormová (viz zpráva o společné schůzi, str. 836) uvedla: „Vycházíme-li z předpokladu, že nikdo nemůže být nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je v rozporu s jeho svědomím, že tedy každý má právo odmítnout z důvodu svědomí vojenskou službu, dále že žádná komise či porota nemůže zkoumat a hodnotit svědomí občana a že tedy občan o námitkách svědomí podává prohlášení, které nelze objektivně přezkoumávat, pak z toho pro mne vyplývá jednoznačný závěr, že totiž zákon, má-li být v souladu s Listinou, může stanovit podrobnosti pro výkon práva na odmítnutí vojenské služby, ale nemůže skupině občanů toto právo odejmout.“ Naproti tomu poslanec J. Skalický (zpráva o společné schůzi, str. 857) uvedl: „Musíme se potom ptát, jakožto zákonodárce, jestliže takto chápeme svoji roli, jestli můžeme interpretovat právo na změnu smýšlení jako právo na odstoupení od dobrovolně přijatých závazků. Je nutno zachovat princip, že odvodní řízení formuluje určitý závazek vykonat vojenskou službu, je zde maximálně možné ponechat jistou výpovědní lhůtu, jak ji navrhuje tisk 946 v § 2 odst. 1 písm. a) a b). Není ovšem možné podle našeho názoru podpořit návrh, který tuto lhůtu prodlužuje až do doručení povolávacího příkazu.“ Ze zprávy o společné schůzi dále vyplynulo, že pozměňovací návrhy týkající se lhůty, v níž má být vykonáno právo na odepření výkonu základní vojenské služby, nebyly přijaty.

Ze zprávy o společné schůzi (str. 1251) vyplývá, že zákon o civilní službě byl schválen dne 12. prosince 1991 potřebnou většinou hlasů.

K výzvě Ústavního soudu podal své stanovisko k předmětnému návrhu i ministr obrany České republiky. Ve svém stanovisku uvádí, že nepovažuje současnou právní úpravu za takovou, která by byla v rozporu s Listinou. Podle čl. 4 odst. 2 Listiny mohou být za podmínek uvedených v Listině stanoveny meze základních práv a svobod. V čl. 15 Listiny je vedle zakotvení zákazu nuceného výkonu vojenské služby, pokud je v rozporu se svědomím nebo náboženským vyznáním, současně uvedeno, že podrobnosti stanoví zákon. Zákon o civilní službě stanovil tedy v § 2 odst. 1 písm. a) uvedenou 30denní lhůtu jako podrobnost, kterou současně stanovuje časovou mez uvedeného práva. Časovou neomezeností uvedeného práva nebo jeho volnější úpravou by došlo k ohrožení doplňování Armády České republiky, čímž by byla výrazně oslabena realizace základní povinnosti státu podle čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Stanovení termínů pro podávání prohlášení o odepření výkonu vojenské služby je nezbytné k důslednému plnění ustanovení čl. 4 odst. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb. a branného zákona příslušnými vojenskými správními úřady. V letech 1991 a 1992, kdy v důsledku platnosti zákona č. 73/1990 Sb., o civilní službě, mohl odvedenec nebo i voják odmítnout vojenskou službu prakticky kdykoliv, došlo k vážným nedostatkům v oblasti doplňování vojenských útvarů, výcviku, morálky, rozpadu některých vojenských jednotek a poklesu bojeschopnosti. Ve stanovisku ministra obrany České republiky se dále uvádí, že návrh na zrušení části zákona o civilní službě je nesystémový a je vytržen z kontextu dalších ustanovení tohoto zákona. Navrhuje se i zrušení § 2 odst. 2, ve kterém je stanoveno, že k prohlášením podaným po lhůtách se nepřihlíží, aniž by se vzal zřetel k dalším lhůtám, které by v zákonu zůstaly po navrhovaném zrušení 30denní lhůty. Navrhovaným opatřením by se tak např. znemožnilo podání prohlášení o odepření výkonu vojenské služby těm odvedencům, kterým nebude udělen odklad, čímž by došlo k porušení ústavně zakotvené rovnosti občanů. Z výše uvedených důvodů proto ministr obrany České republiky nedoporučuje předložený návrh realizovat.

III.

Ústavní soud při projednávání předmětné otázky vycházel z čl. 15 odst. 1 Listiny, který každému zaručuje svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání včetně práva každého změnit své náboženství nebo víru, popřípadě být bez náboženského vyznání. Tato práva mají absolutní charakter v tom smyslu, že nikdo nemůže být podroben takovému opatření, jehož cílem je změna procesu a způsobu myšlení, nikoho nelze nutit, aby změnil svoje myšlení, náboženské vyznání nebo víru. Při jejich ochraně se jedná o respektování „vnitřního“ rozměru těchto práv, který vylučuje jakýkoliv nátlak nebo ovlivňování myšlení, svědomí a náboženského vyznání. Tato práva v důsledku jejich absolutního charakteru není proto možné omezovat zákonem. Součástí svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání je i právo nevykonávat vojenskou službu, pokud je výkon takové služby v rozporu se svědomím nebo náboženským vyznáním jedince. V obecné rovině proto i pro právo nevykonávat vojenskou službu platí výše uvedená charakteristika, tj. jedná se o právo absolutní s vnitřním rozměrem, které není možno omezovat zákonem.

Svědomí, myšlení, náboženské vyznání, víra včetně zákazu donucování k výkonu vojenské služby, pokud je v rozporu s těmito kategoriemi, jsou svou vnitřní povahou nedotknutelné, a proto ani nepodléhají (nemohou podléhat) žádným zákonným omezením. Současně však je třeba vidět, že většina těchto práv nabývá reálné hodnoty jen tehdy, jestliže je možné tato práva i veřejně, tj. navenek identifikovatelným způsobem projevit. Právo veřejně projevat svoje myšlení, přesvědčení, náboženské vyznání nebo víru je rovněž garantováno Listinou, a to v čl. 16 ve vztahu k náboženství a víře a v čl. 17 jako svoboda projevu obecně. Je samozřejmé, že spektrum či rozsah vnějších projevů je velmi široký a s některými z nich právní řád spojuje i konkrétní právní následky.

Veřejné projevy myšlení, svědomí, náboženského vyznání nebo víry však podle Listiny (a na rozdíl od jejich vnitřní podstaty) nepoživají absolutní volnost projevu jejich nositelů. Stejně jako čl. 9 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), tak i čl. 16 odst. 4 Listiny pro právo svobodně projevat své náboženství a víru a čl. 17 odst. 4 obecně pro svobodu projevu podřizují výkon těchto práv potřebám demokratické společnosti a připouštějí možnost jejich omezení, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnosti státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a morálky. Omezení těchto práv může být učiněno jen zákonem a musí respektovat další obecné principy zakotvené Ústavou a Listinou, zejména zákaz diskriminace.

Jestliže právo nevykonávat vojenskou službu, pokud je v rozporu se svědomím nebo náboženským vyznáním, je začleněno v čl. 15 odst. 3 Listiny, pak podle názoru Ústavního soudu nelze k posuzování tohoto práva přistupovat jinak, než jak bylo uvedeno výše. Z uvedeného vyplývá, že i v případě tohoto práva je nezbytné rozlišovat jeho vnitřní a vnější stránku, tj. vnitřní přesvědčení nevykonávat vojenskou službu pro rozpor se svědomím nebo náboženským vyznáním, a vnější projev takového přesvědčení, tj. odmítnutí výkonu vojenské služby. Vnitřní stránka tohoto práva je absolutní a neregulovatelná, vnější stránka, tj. výkon tohoto práva navenek, je naopak regulovatelná a může být i omezena za určitých stanovených podmínek. Pro vnější projev práva

nevykonávat vojenskou službu je možnost jeho regulace zákonem navíc samostatně stanovena přímo v čl. 15 odst. 3 věty druhé Listiny.

Skutečnost, že vnější projevy svědomí a náboženského vyznání s cílem odmítnout vojenskou službu nemají „autonomní“ charakter a od jiných projevů náboženského vyznání či svědomí oddělený (odlišný) právní režim, plně potvrzuje i dosavadní judikatura Evropské komise pro lidská práva. I když v Úmluvě není možno najít základní právo odmítnout vojenskou službu z důvodů svědomí nebo náboženského vyznání a čl. 4 odst. 3 písm. b) Úmluvy ponechává smluvním stranám volnost uznat nebo neuznat důvody svědomí pro odmítnutí vojenské služby, stížnosti jednotlivců přicházející této komisi ze států, v nichž se uznává právo odmítnutí vojenské služby z důvodů svědomí, jsou pravidelně zařazovány do celkového rámce práva na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání podle čl. 9 Úmluvy. Pokud se jedná o omezení vnějšího projevu náboženského vyznání nebo přesvědčení (čl. 9 odst. 2 Úmluvy), Evropská komise pro lidská práva v případě Grandrath (stížnost 2299/64) zdůraznila: „Každý z článků 8 až 11 garantuje ve svém odstavci 1 určitá práva, ale ve svém odstavci 2 současně smluvní strany zmocňuje k jejich omezení za předpokladu splnění určitých podmínek. V případě, že strany tato práva omezí, jsou stále vázány ustanoveními čl. 14 Úmluvy. Stanovení omezení diskriminačním způsobem vede k porušení čl. 14 Úmluvy ve spojení s čl. 9 Úmluvy.“ Jinými slovy řečeno Evropská komise pro lidská práva respektuje omezení vnějších projevů náboženského vyznání nebo přesvědčení, včetně těch, jejichž cílem je odmítnutí vojenské služby, ale zkoumá, zda takováto omezení stanovená zákonem a „nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky anebo ochrany práv a svobod druhých“ nemají diskriminační charakter.

Stejně jako čl. 9 odst. 2 Úmluvy, tak i čl. 16 odst. 4 Listiny podřizují výkon ústavního práva veřejně projevovat svoje smýšlení potřebám demokratické společnosti. Čl. 16 odst. 4 Listiny výslovně uvádí, že „Výkon těchto práv může být omezen zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.“

Na základě výše uvedených rozborů a úvah lze částečně shrnout, že právo odmítnout výkon vojenské služby pro rozpor se svědomím nebo náboženským vyznáním je vnějším projevem práva na svobodu myšlení, svědomí, náboženského vyznání a víry včetně práva nekonat vojenskou službu, pokud je s nimi v rozporu, a jako vnější projev může být také zákonem omezeno v souladu s obecnými principy zakotvenými Ústavou a Listinou.

Jádrem předmětné věci je otázka, zda omezení práva odmítnout výkon vojenské služby pro rozpor se svědomím nebo náboženským vyznáním může mít i podobu časového omezení, tj. stanovení časového prostoru, v němž toto právo může být vykonáno.

V souvislosti s projednáváním předmětné věci zkoumal Ústavní soud i vnitrostátní právní úpravu některých států již s přihlédnutím jen k výše specifikovanému jádru případu. Vnitrostátní právní předpisy Rakouska, Belgie, Dánska, Francie, Itálie, Německa a Slovenska stanoví konkrétní časové lhůty pro podání prohlášení o odmítnutí vojenské služby, a to v rozmezí 10 dní (Rakousko) až 60 dní (Itálie) od zákonem určených rozhodujících skutečností. Všeobecný požadavek kladený na tyto vnitrostátní úpravy je ten, aby tyto předpisy byly uplatňovány nediskriminačním způsobem, tj. stejně vůči všem oprávněným osobám. Právní předpisy těchto států potvrzují rovněž to, že ne každý a kdykoliv projev vnější projev svědomí (náboženského vyznání) má „automatický“ následek odmítnutí vojenské služby. Za právně relevantní projev oprávněné osoby je považován jen ten projev, který byl skutečně v zákonem stanovené lhůtě.

Uvedenou problematikou se zabývaly i ústavní soudy některých států, jejich judikatura je však velmi odlišná a odráží různé názory a různé přístupy. Shodně např. judikovaly italský Ústavní soud a německý Ústavní soud, které konstatovaly, že jedinec musí mít právo odmítnout výkon vojenské služby z důvodů svědomí nebo náboženského vyznání nejen v časově omezeném období po ukončení odvodního řízení, ale i v časově ohraničené době po zahájení výkonu vojenské služby. Slovenský Ústavní soud, jehož ústavní nález by nám měl být nejbližší vzhledem k tomu, že se zabýval posuzováním stejného zákona, naproti tomu judikoval, že úprava daná zákonem č. 18/1992 Sb., o civilní službě, není v rozporu s Ústavou Slovenské republiky, tj. ponechal v platnosti napadený § 2 odst. 1 písm. a) a § 2 odst. 2 tohoto zákona.

Jestliže připustíme, že právo odmítnout výkon vojenské služby pro rozpor se svědomím nebo náboženským vyznáním je vnějším projevem svobody myšlení, svědomí, náboženského vyznání a víry, pak je jednoznačně dána možnost jeho omezení v hranicích čl. 15 odst. 3 věty druhé, čl. 16 odst. 4 a čl. 17 odst. 4 Listiny. Vzhledem k vnitřnímu základu těchto práv i při využívání ústavního práva změnit svoje náboženské vyznání nebo víru nikdo nebrání (a ani nemůže bránit) oprávněné osobě, aby svoje náboženské vyznání nebo víru změnila. Pokud však jde o veřejný projev takto změněného náboženského vyznání nebo víru ve smyslu zákona o civilní službě, je důvodem k odmítnutí vojenské základní (náhradní) služby nebo vojenských cvičení jen ten, který je uplatněn v zákonem stanovených lhůtách a způsobem zákonem rovněž určeným. Časová neomezenost tohoto práva by

mohla vážně narušit bezpečnost státu a ohrozit plnění jeho úkolů souvisejících s jeho obranou nejen uvnitř, ale i navenek v rámci mezinárodních smluv přijatých Českou republikou. Obdobné zkušenosti se objevily v souvislosti s aplikací dřívější právní úpravy civilní služby, tj. v souvislosti se zákonem č. 73/1990 Sb., o civilní službě, který v § 2 odst. 1 stanovil, že právo odmítnout výkon vojenské činné služby z důvodů náboženského vyznání nebo morálního přesvědčení vykonává občan písemným prohlášením, aniž by současně stanovil jakékoliv časové omezení pro výkon tohoto práva. Neudržitelnost takto široce koncipovaného práva odmítnout výkon vojenské služby z hlediska zajištění bezpečnosti státu byla jedním z hlavních důvodů nové právní úpravy civilní služby v relativně krátkém čase (návrh nové právní úpravy byl předložen již v roce 1991 a téhož roku přijat).

Základní otázkou ve světle již uvedených skutečností je tedy právě to, zda je rozumné a ústavně akceptovatelné stanovení doby právě oněch 30 dnů, v rámci kterých lze učinit prohlášení o odmítnutí vykonat vojenskou základní službu (z důvodů svědomí či náboženského vyznání), a také to, zda je rozumné a ústavně akceptovatelné, že tato lhůta počíná běžet od stanovení určité události (tedy ukončení odvodního řízení). Zde je snad na místě připomenout, že právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání (které je nepochybně zaručeno) se v určitém časovém okamžiku váže (vztahuje) k určité skutečnosti, kterou je právě výkon vojenské základní služby. Tedy služby, která je službou veřejnou, směřující ve prospěch státu a jeho občanů, přinejmenším z hlediska jeho obrany (pochopitelně včetně obrany všech zásadních demokratických hodnot, na kterých je Česká republika vybudována). Je také zřejmé, že právě armáda je tím, kdo je především povolán k tomu, aby zmíněné hodnoty chránil. Aby tak mohla činit efektivně, musí k tomu mít vytvořeny základní předpoklady, mimo jiné také jasně a přehledně určené podmínky i ve vztahu k počtu občanů, o kterých s určitostí ví, že vojenskou službu v určité době vykonají a že je bude moci pro případnou obranu státu využít. Bez této možnosti by obrana státu a jeho občanů (a v konečném důsledku i hodnot, na kterých Česká republika stojí), byla velmi komplikovaná a v zásadě (při neexistenci armády profesionální) takřka nemožná. Z tohoto pohledu se potom § 2 odst. 1 písm. a) zákona o civilní službě jeví jako přiměřený uvedeným skutečnostem, a to včetně stanovení doby plynoucí od skončení odvodního řízení. Jistěže lze polemizovat o tom, zda člověk (v 18 letech) je mentálně vyzrálý, včetně jeho vztahu k vlastnímu svědomí či náboženskému přesvědčení, a zda je v tomto směru jeho vývoj ukončen. Patrně nikoli, a lze namítat, že jeho vývoj je permanentní. Z hlediska uvažovaných důsledků však opravdu nelze přehlédnout, že pokud by vývoj svého přesvědčení uplatňoval v kterékoliv fázi svého života (samozřejmě ve vztahu k vojenské službě), zřejmě by budování armády a z tohoto pohledu zajišťování obrany státu a jeho občanů z valné části ztratilo svůj význam. Lze si snad představit i stanovení mírně rozdílné lhůty (pro příslušné prohlášení) i snad jinou událost, od které by lhůta měla plynout. Zajisté by však podle přesvědčení Ústavního soudu neměla být výrazně rozdílná od lhůty, která je vyjádřena současnou zákonnou úpravou [v § 2 odst. 1 písm. a) zákona o civilní službě]. Z uvedených pohledů lze mít za to, že současná právní úprava je ústavně akceptovatelná, když je v ní dostatečně obsažena možnost v rozumné době a za rozumných okolností se svobodně a odpovědně rozhodnout a své přesvědčení vyjádřit.

Z hlediska legislativně technického a aplikačního je nutno si uvědomit, že je navrhováno zrušení § 2 odst. 1 písm. a) zákona o civilní službě. Jestliže by Ústavní soud tomuto návrhu v plném rozsahu vyhověl, znamenalo by to ve svém důsledku, že jedinec, který by byl odveden v rámci odvodního řízení a nežádal odklad (resp. odklad nebyl povolen), by vůbec nemohl své právo na odmítnutí vojenské služby vykonat. Výčet v § 2 odst. 1 tohoto zákona je taxativní a právo odmítnout je přiznáno pouze těm skupinám občanů, které jsou zde výslovně uvedeny. Nálezem Ústavního soudu by tak byla založena diskriminace jedné skupiny občanů, kteří mají brannou povinnost, a to skupiny nejrozsáhlejší – odvedenců bez odkladu vojenské služby. Zrušujícím nálezem by tak bylo dosaženo cíle přesně opačného, než bylo účelem podaného návrhu, tj. zbavení jedince tohoto práva místo časového rozšíření tohoto práva.

Vzhledem k výše uvedenému Ústavní soud dospěl k závěru, že § 2 odst. 1 písm. a) zákona o civilní službě není v rozporu s čl. 15 odst. 3 Listiny, a proto návrh na zrušení uvedeného ustanovení zamítl.

Součástí podaného návrhu byl i návrh na zrušení § 2 odst. 2 zákona o civilní službě, který stanoví, že k prohlášením podaným po lhůtách uvedených v § 2 odst. 1 tohoto zákona se nepřihlíží; jinými slovy je zde stanoven prekluzivní charakter lhůt a jejich marným uplynutím zaniká právo odmítnout výkon vojenské služby. Napadená právní úprava nepřipouští navrácení lhůty ani pro případy, kdy její zmeškání bylo způsobeno objektivně existujícími skutečnostmi stojícími mimo vůli jedince. Jestliže v souvislosti s časovým omezením práva odmítnout výkon vojenské služby dospěl Ústavní soud k závěru, že samotné časové omezení není porušením ústavně zaručených práv, při posuzování § 2 odst. 2 zákona o civilní službě lze namítat, že při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu (čl. 4 odst. 4 věta první Listiny). Ústavní soud proto vyhověl podanému návrhu v jeho druhé části a zrušil § 2 odst. 2 zákona o civilní službě právě s odkazem na výše uvedený čl. 4 odst. 4 Listiny. I když Listina v čl. 15 odst. 3 stanoví, že podrobnosti realizace práva odmítnout vykonávat vojenskou službu stanoví zákon, je obsah této právní úpravy limitován i dalšími ustanoveními Listiny. Nemůže být uplatňována taková právní úprava, která by zasahovala

absolutně samu podstatu práva odmítnout vykonávat vojenskou službu stanovením zániku práva pouhým uplynutím času. Taková úprava je v rozporu s čl. 4 odst. 4 Listiny, protože není šetřeno podstaty a smyslu předmětného základního práva, když je výrazným způsobem omezena možnost jeho uplatnění, což by mohlo vyvolat újmu na právech jedince právě pro uplatňování základních práv a svobod (čl. 3 odst. 3 Listiny). Ústavní soud si je vědom změny právní situace, kterou vyvolá jeho rozhodnutí o zrušení § 2 odst. 2 zákona o civilní službě, a proto napadené ustanovení zákona o civilní službě zrušil k 31. prosinci 1999 tak, aby Parlament České republiky mohl upravit možnost prominutí zmeškání lhůty, v níž může občan vykonat svoje právo odmítnout vykonávat vojenskou službu, tedy nalézt způsob jak změnit v naznačeném směru dosud trvajících stav, a zmírnit tak přílišnou tvrdost zákona obsaženou v současném znění § 2 odst. 2 zákona o civilní službě.

Předseda Ústavního soudu:

JUDr. Kessler v. r.

152**NAŘÍZENÍ VLÁDY**

ze dne 16. června 1999,

**kterým se mění nařízení vlády č. 246/1998 Sb., kterým se stanoví seznamy
utajovaných skutečností, ve znění nařízení vlády č. 89/1999 Sb.**

Vláda nařizuje k provedení zákona č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů:

Čl. I

Nařízení vlády č. 246/1998 Sb., kterým se stanoví seznamy utajovaných skutečností, ve znění nařízení vlády č. 89/1999 Sb., se mění takto:

1. V příloze č. 2 se v nadpisu nad body 5 až 13 slovo „úřadů“ nahrazuje slovem „orgánů“.

2. V příloze č. 2 bodě 5 se slovo „úřadů“ nahrazuje slovem „orgánů“.

Čl. II

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Předseda vlády:

Ing. **Zeman** v. r.

153

NAŘÍZENÍ VLÁDY

ze dne 28. června 1999,

kterým se mění nařízení vlády č. 68/1997 Sb., kterým se stanoví míra vyučovací povinnosti učitelů a míra povinnosti výchovné práce ostatních pedagogických pracovníků ve školství

Vláda nařizuje podle § 23 písm. h) zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, ve znění zákona č. 40/1994 Sb.:

Čl. I

Nařízení vlády č. 68/1997 Sb., kterým se stanoví míra vyučovací povinnosti učitelů a míra povinnosti výchovné práce ostatních pedagogických pracovníků ve školství, se mění takto:

1. V § 3 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Učitelům vyučujícím všechny předměty v ročníku, ve kterém je počet hodin podle schválených učebních plánů nižší než přímá vyučovací činnost stanovená v příloze tohoto nařízení, stanoví rozsah přímé vyučovací činnosti ředitel školy v rámci schválených učebních plánů.“.

Dosavadní odstavce 3 až 8 se označují jako odstavce 4 až 9.

2. V § 3 odstavec 9 zní:

„(9) Učitelům-výchovným poradcům se snižuje míra přímé vyučovací činnosti

a) v základní škole
a střední škole

s počtem žáků	do 150	o 1 hodinu týdně
	do 250	o 2 hodiny týdně
	do 550	o 3 hodiny týdně
	nad 550	o další hodinu týdně za každých dalších 300 žáků,

b) ve speciálních
školách při
počtu tříd

do 7	o 1 hodinu týdně
------	------------------

8 až 12	o 2 hodiny týdně
13 a více	o 3 hodiny týdně.“.

3. V § 3 se doplňují odstavce 10 až 14, které včetně poznámky pod čarou č. 7) zní:

„(10) Je-li pověřeno výkonem funkce výchovného poradce více učitelů, sníží se každému z nich rozsah přímé vyučovací činnosti podle poměrného počtu žáků připadajících na jednoho výchovného poradce.

(11) V týdnu, kdy pedagogický pracovník z důvodu na straně zaměstnavatele neodpracuje hodiny přímé vyučovací činnosti nebo přímé výchovné činnosti v rozsahu podle odstavce 1, ale vykonává práce podle § 2 písm. b) tohoto nařízení, se považuje povinnost stanovená v odstavci 1 za splněnou.

(12) Na školách a školských zařízeních, na nichž se projevuje rozdílná potřeba výchovně vzdělávací práce v průběhu roku, může zaměstnavatel rozvrhnout týdenní pracovní dobu, včetně přímé vyučovací činnosti nebo přímé výchovné činnosti, nerovnoměrně.

(13) Zaměstnavatel může pedagogickému pracovníkovi ve výjimečných případech nařídit nebo s ním sjednat práci přesčas až do výše 8 hodin týdně v jednotlivých týdnech a 150 hodin v kalendářním roce. V rámci uvedených podmínek může zaměstnavatel stanovit rozsah přímé vyučovací činnosti nebo přímé výchovné činnosti nad stanovený počet hodin v příloze tohoto nařízení.

(14) Při sjednání nebo povolení kratší než stanovené týdenní pracovní doby⁷⁾ se úměrně tomu sníží rozsah přímé vyučovací činnosti nebo přímé výchovné činnosti podle § 2 písm. a) tohoto nařízení.

⁷⁾ § 86 zákoníku práce.“.

4. Příloha zní:

„Příloha k nařízení vlády č. 68/1997 Sb.

Rozsah přímé vyučovací činnosti a přímé výchovné činnosti pedagogických pracovníků

Pedagogičtí pracovníci	počet tříd, výchovných skupin nebo počet dětí a žáků ve škole nebo školském zařízení	počet hodin přímé vyučovací činnosti nebo přímé výchovné činnosti týdně
1. Mateřské školy a speciální mateřské školy		
učitel mateřské školy nebo speciální mateřské školy		31
ředitel mateřské školy nebo speciální mateřské školy	1	24
	2	21
	3 až 4	18
	5 až 6	16
	7 a více	13
zástupce ředitele	5 až 6	20
	7 a více	17
ředitel internátní mateřské školy nebo internátní speciální mateřské školy	1	16
	2	14
	3 a více	12
zástupce ředitele	3 a více	16
ředitel internátní mateřské školy s nepřetržitým provozem nebo internátní speciální mateřské školy s nepřetržitým provozem nebo speciální mateřské školy se speciálním pedagogickým centrem		5
ředitel stálé mateřské školy v přírodě	do 100 dětí	10
	nad 100 dětí	8
2. Základní školy		
učitel základní školy		22
učitel základní školy v 1. ročníku		20 až 22
ředitel základní školy s 1. stupněm nebo základní školy s 1. stupněm a oddělením ročníků 2. stupně základní školy	1 až 2	16
	3 až 6	13
	7 až 10	10
	11 a více	8
ředitel základní školy s 2. stupněm nebo základní školy s 1. a 2. stupněm	do 9	8
	10 až 18	7
	19 až 23	6
	24 a více	5
zástupce ředitele	do 14	11
	15 až 22	9
	23 a více	7

3. Speciální základní školy, zvláštní školy a pomocné školy		
učitel speciální základní školy nebo zvláštní školy nebo pomocné školy	22	
učitel speciální základní školy v 1. ročníku nebo zvláštní školy v 1. stupni nebo pomocné školy v 1. a 2. stupni nebo v přípravném stupni pomocné školy	20 až 22	
ředitel speciální základní školy s 1. stupněm nebo speciální základní školy s 1. stupněm a oddělením ročníků 2. stupně speciální základní školy nebo zvláštní školy s 1. stupněm nebo školy při zdravotnickém zařízení	1 až 2 3 až 6 7 až 10 11 a více	16 13 10 8
ředitel zvláštní školy s 1. stupněm a s méně než 4 samostatnými třídami pro žáky 2. a 3. stupně nebo pomocné školy s 1. až 6. ročníkem	1 až 2 3 až 6 7 až 10 11 a více	14 12 9 7
ředitel speciální základní školy s 1. a 2. stupněm nebo zvláštní školy s 1., 2. a 3. stupněm nebo pomocné školy s 1. až 10. ročníkem	do 9 10 až 14 15 až 18 19 a více	7 6 5 4
zástupce ředitele	do 14 15 až 22 23 a více	11 9 7
ředitel školy v přírodě	9	
4. Střední školy, speciální střední školy, odborná učiliště, učiliště, praktické školy a vyšší odborné školy		
učitel střední školy nebo speciální střední školy nebo odborného učiliště nebo učiliště nebo praktické školy nebo vyšší odborné školy	21	
ředitel střední školy nebo speciální střední školy nebo odborného učiliště nebo učiliště nebo praktické školy nebo vyšší odborné školy	do 8 9 až 16 17 a více	6 4 2
zástupce ředitele (mimo zástupce pro praktické vyučování)	do 8 9 až 14 15 až 17 18 až 20 21 a více	14 10 8 6 4
vedoucí učitel odloučeného pracoviště teoretického vyučování středních škol nebo speciálních středních škol nebo odborných učilišť nebo učilišť	16	
učitel řídící provoz dílen nebo praktické vyučování ve střední odborné škole a střední zdravotnické škole	do 120 žáků 121 až 240 241 a více	14 12 10
učitel řídící provoz dílen nebo odborný výcvik ve speciálním středním odborném učilišti a odborném učilišti	do 42 žáků 43 až 84 85 až 126 127 a více	14 12 10 8
učitel předmětu praxe na středních školách	21 až 25	

učitel odborného výcviku ve speciální střední škole nebo odborném učilišti nebo praktické škole	21	
mistr odborné výchovy	30 až 35	
5. Státní jazykové školy a státní těsnopisný ústav		
učitel státní jazykové školy nebo státního těsnopisného ústavu	21	
ředitel státní jazykové školy nebo státního těsnopisného ústavu	do 8	6
	9 až 16	4
	17 a více	2
zástupce ředitele	do 8	14
	9 až 14	10
	15 až 17	8
	18 až 20	6
	21 a více	4
6. Základní umělecké školy		
učitel základní umělecké školy – individuální výuka – skupinová a kolektivní výuka	23	
	21	
ředitel základní umělecké školy	do 9	9
	10 až 24	6
	25 a více	3
zástupce ředitele	do 14	12
	15 až 29	9
	30 a více	6
7. Sportovní školy		
trenér sportovní školy	21 až 26	
8. Školní družiny a školní kluby		
vychovatel školní družiny nebo školního klubu	28 až 30	
vedoucí vychovatel školní družiny nebo školního klubu	2 až 3	25
	4 až 6	23
	7 a více	21
ředitel školní družiny nebo školního klubu, které nejsou součástí školy	do 4	20
	5 až 6	17
	7 a více	15
zástupce ředitele	2 až 3	25
	4 až 6	23
	7 a více	21
9. Speciální mateřské školy internátní		
vychovatel speciální mateřské školy internátní	28 až 30	

10. Školská zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče, přípravné stupně pomocných škol		
vychovatel školského zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče nebo přípravného stupně pomocné školy	25 až 27	
ředitel školského zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče	do 9	8
	10 až 14	7
	15 až 18	6
	19 a více	5
zástupce ředitele	5 až 14	11
	15 až 22	9
	23 a více	8
vedoucí vychovatel	15 až 17	
11. Internátní speciální školy a speciální školy		
vychovatel internátní speciální školy nebo speciální školy	27 až 28	
vedoucí vychovatel	15 až 17	
ředitel internátní speciální školy	do 9	8
	10 až 14	7
	15 až 18	6
	19 a více	5
zástupce ředitele internátní speciální školy	5 až 14	11
	15 až 22	9
	23 a více	8
12. Domovy mládeže		
vychovatel	30 až 32	
ředitel	10	
zástupce ředitele nebo vedoucí vychovatel	17 až 20“.	

Čl. II

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. září 1999.

Předseda vlády:

Ing. **Zeman** v. r.

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy:

v z. PhDr. **Špidla** v. r.

1. místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí

154

SDĚLENÍ

Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 15. dubna 1999 byl v Moskvě podepsán Dodatek k Dohodě mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o spolupráci v oblasti jaderné energetiky uzavřené 4. prosince 1994, vyhlášené pod č. 171/1995 Sb.

Dodatek vstoupil v platnost dnem podpisu.

České znění Dodatku se vyhláší současně.

DODATEK

**k Dohodě mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o spolupráci v oblasti
jaderné energetiky uzavřené 4. prosince 1994**

Vláda České republiky a vláda Ruské federace (dále nazývané „strany“),
v souladu s článkem 11 Dohody mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o spolupráci v oblasti
jaderné energetiky uzavřené 4. prosince 1994 (dále jen „Dohoda“),
se dohodly na následujícím:

Článek 1

Článek 2 odstavec 3 Dohody zní následovně:

„výroba a dodávky jaderného paliva pro české jaderné elektrárny a výzkumné reaktory;“.

Článek 2

Článek 4 Dohody se doplňuje odstavcem:

„Český uranový koncentrát se dodává do Ruské federace jako odpovídající náhrada ruského uranového koncentrátu, použitého pro výrobu paliva dodávaného do České republiky. Lhůty dodávek se stanoví v uzavíraných kontraktech.“.

Článek 3

Článek 5 Dohody se nahrazuje následujícím textem:

„Ruská strana (na požádání české strany) zabezpečuje odběr vyhořelého a ozářeného jaderného paliva určeného pro přepracování vyrobeného v Ruské federaci a použitého v energetických a výzkumných reaktorech České republiky. Radioaktivní odpady vzniklé v důsledku přepracování vyhořelého a ozářeného jaderného paliva se vracejí do České republiky.“.

Dodávky jaderného paliva a příjem vyhořelého a ozářeného paliva na přepracování se uskutečňuje na základě kontraktů uzavřených mezi českými a ruskými organizacemi, ve kterých budou pro každý jednotlivý případ stanoveny, v souladu s právními řády obou států, podmínky příjmu a vracení radioaktivních odpadů a konečných produktů přepracování.“.

Tento Dodatek tvoří nedílnou součást Dohody.

Tento Dodatek vstoupí v platnost dnem jeho podpisu.

Dáno v Moskvě dne 15. dubna 1999 ve dvou původních vyhotoveních, každé v českém a ruském jazyce, přičemž obě znění mají stejnou platnost.

Za vládu České republiky:

doc. Ing. Miroslav **Grégr** v. r.
ministr průmyslu a obchodu

Za vládu Ruské federace:

Jevgenij Olegovič **Adamov** v. r.
ministr jaderné energetiky

155

SDĚLENÍ

Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 15. září 1994 byla v Praze podepsána Rámcová dohoda o finanční spolupráci mezi Českou republikou a Evropskou investiční bankou.

S Dohodou vyslovil souhlas Parlament České republiky. Prezident republiky Dohodu ratifikoval.

Dohoda vstoupila v platnost na základě svého článku 16 dne 30. listopadu 1995.

Český překlad dohody se vyhláší současně. Do anglického znění Dohody lze nahlédnout na Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu financí.

RÁMCOVÁ DOHODA

o finanční spolupráci mezi Českou republikou a Evropskou investiční bankou

Tato dohoda se uzavírá mezi Českou republikou zastoupenou Ministerstvem financí, majícím své sídlo v Letenské 15, 118 10 Praha 1, Malá Strana, zastoupené ministrem financí p. Ivanem Kočárníkem

na jedné straně, a

Evropskou investiční bankou mající své ústředí na č. 100, Boulevard Konrad Adenauer, Luxembourg-Kirchberg, Velkovévodství lucemburské, zastoupenou viceprezidentem Evropské investiční banky p. Wolfgan- gem Rothem

nadále uváděnou jako „BANKA“

na druhé straně.

Vzhledem k tomu, že:

- A) V rámci Rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 13. prosince 1993 a Rozhodnutí Rady guvernérů BANKY ze dne 2. května 1994 (dále jen „Rozhodnutí“) povolit poskytnutí půjček z vlastních zdrojů pro projekty v zemích střední a východní Evropy (Polsko, Maďarsko, Česká republika, Slovenská republika, Rumunsko, Bulharsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko a Albánie) je BANKA ochotna účastnit se na financování investičních projektů, které splňují obvyklá kritéria BANKY pro půjčování z jejích vlastních zdrojů;
- B) Na základě Rozhodnutí je BANKA zmocněna poskytnout částku až do výše 3 000 milionů ECU pro takovéto projekty v Polsku, Maďarsku, České republice, Slovenské republice, Rumunsku, Bulharsku, Estonsku, Litvě, Lotyšsku a Albánii na dobu tří let počínaje 23. prosincem 1993, a to bez předem daného rozdělení zmíněné částky mezi tyto země, formou půjček od BANKY poskytnutých z jejích vlastních zdrojů. Pokud koncem uvedeného časového období nedosáhnou úvěry poskytnuté BANKOU již zmíněnou celkovou částku, bude tříleté období automaticky prodlouženo o šest měsíců; a

- C) Zmínky dále učiněné o „půjčkách“ a „financovaných projektech“ se týkají půjček poskytnutých a projektů financovaných BANKOU v rámci této dohody;

se nyní smluvní strany dohodly tímto na následujícím:

Článek 1

Půjčky budou používány k částečnému financování zvláštních investičních projektů, které splňují obvyklá kritéria BANKY pro výpůjčky z jejích vlastních zdrojů a které jsou BANCE předkládány buď oprávněnými úřady České republiky a nebo s jejich souhlasem.

Článek 2

Projekty budou posuzovány z hlediska vhodnosti a půjčky budou poskytovány v souladu s podrobnými pravidly, podmínkami a procedurálním řízením obsaženými ve statutu BANKY.

Článek 3

Při určování podmínek splatnosti půjček bude BANKA vycházet z hospodářských a finančních údajů uvažovaného projektu. Úrokové sazby a požadavky na záruky budou stanovovány BANKOU v souladu s její obvyklou praxí.

Článek 4

Půjčky poskytované BANKOU za účelem uskutečňování projektů mohou mít formu spolufinancování, jehož se mohou zúčastnit zejména úvěrové a rozvojové instituce České republiky, členských států Evropských společenství, ostatních zemí, Komise Evropských společenství a mezinárodní finanční instituce.

Článek 5

Česká republika a jakákoliv soukromá, poloveřejná

nebo veřejná právnická osoba bude mít přístup k půjčkám uvolněným na základě této Dohody.

Článek 6

Za provádění, řízení a udržování projektů, které jsou předmětem financování dle této Dohody ponесou odpovědnost příslušní koneční uživatelé.

Článek 7

Účast ve výběrových řízeních a jiných procedurách konaných za účelem získání kontraktu na financované projekty nebo předkládaných BANCE, aby je financovala, bude založena na kritériích konkurenceschopnosti, a to v souladu s obvyklou praxí BANKY.

Česká republika bude aplikovat na kontrakty určené pro provádění financování projektů taková fiskální a celní opatření, která by byla alespoň tak výhodná jako ta, která jsou aplikována u kontraktů na projekty financované nejpreferovanější státní nebo mezinárodní organizací.

Článek 8

Česká republika se zavazuje, že vyjme ze zdanění všechny platby jistiny, úroků a jiné částky, které dluží BANCE v souvislosti s půjčkami nebo v rámci záruk z nich vyplývajících.

Článek 9

Česká republika se zavazuje, že během platnosti půjček zajistí, aby příjemci těchto půjček a jejich ručitelé měli volný přístup k cizí měně nutné pro splácení jistiny, úroků, komisionálních a jiných poplatků.

Článek 10

Česká republika vyvine co největší úsilí, aby zajistila, že projekty financované BANKOU budou požívat alespoň takového zacházení, resp. výsad, které jsou obsaženy v kterémkoliv platném právním předpisu nebo ve dvoustranné dohodě o investicích.

Článek 11

Pokud bude půjčka poskytnuta jinému příjemci, než je Česká republika, může BANKA vyžadovat od České republiky udělení záruky jako jednu z podmínek pro poskytnutí půjčky.

Článek 12

BANKA se bude těšit v České republice v plném

rozsahu právní způsobilosti udělené právnickým osobám podle zákonů České republiky, zejména může být účastníkem právního řízení.

Článek 13

Představitelé BANKY, jejichž práce bude spojena s touto Dohodou, budou požívat následující výsady a imunity:

- (a) vynětí z právního a administrativního řízení, pokud jde o úřední činnost jimi prováděnou, kromě těch případů, kdy se BANKA této imunity vzdá,
- (b) vynětí z imigračních omezení nebo z formalit platných pro registraci cizinců,
- (c) stejné možnosti cestování jako jsou ty, které jsou udělovány zástupcům a oficiálním představitelům obdobného postavení na diplomatických misích.

Článek 14

Ustanovení této Dohody zůstávají v platnosti, dokud nebudou zcela splaceny všechny dlužné částky poskytnuté na financování kontraktů podle této Dohody.

Článek 15

Veškeré spory, týkající se této Dohody, budou předkládány Soudnímu dvoru Evropských společností.

Smluvní strany této Dohody se tímto vzdávají jakékoliv imunity nebo práva namítat proti příslušnosti tohoto Dvora. Rozhodnutí Soudního dvora vydané na základě tohoto článku 15 bude konečné a závazné pro smluvní strany, a to bez omezení nebo výhrad.

Článek 16

Tato Dohoda vstoupí v platnost datem notifikace České republiky, že ústavní požadavky vstupu Dohody v platnost byly splněny. Česká republika doručí BANCE právní posudek ve věci řádného vstupu v platnost této Rámcové dohody.

Úvodní ustanovení (A, B, C) tvoří část této Dohody.

Na důkaz uvedeného uzavřely smluvní strany tuto Dohodu ve třech originálech v anglickém jazyce, přičemž každá její stránka je parafována za BANKU Gerhardem Hützem, právníkem Evropské investiční banky, a za Českou republiku Jiřím Větrovským, ředitelem devizově finančního odboru Ministerstva financí České republiky.

Podepsáno za a jménem
České republiky:
Ivan **Kočárník** v. r.
místopředseda vlády
a ministr financí

Podepsáno za a jménem
Evropské investiční banky:
Wolfgang **Roth** v. r.
viceprezident Evropské
investiční banky

156

SDĚLENÍ

Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 17. září 1998 byla v Praze podepsána Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Indonéské republiky o podpoře a ochraně investic.

S Dohodou vyslovil souhlas Parlament České republiky. Prezident republiky dohodu ratifikoval.

Dohoda vstoupila v platnost na základě svého článku 13 odst. 1 dne 21. června 1999.

České znění Dohody se vyhláší současně. Do anglického znění, jež je pro její výklad rozhodné, lze nahlédnout na Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu financí.

DOHODA

mezi vládou České republiky a vládou Indonéské republiky
o podpoře a ochraně investic

Vláda České republiky a vláda Indonéské republiky (dále jen „smluvní strany“),

majíce na paměti přátelské vztahy a hospodářskou spolupráci existující mezi těmito dvěma zeměmi a jejich lidem;

hodlajíce vytvořit a udržovat příznivé podmínky pro investice investorů jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany na základě svrchované rovnosti a vzájemného prospěchu;

uznávající, že Dohoda o podpoře a ochraně investic přispěje k podnícení investičních aktivit v obou zemích;

se dohodly na následujícím:

Článek 1

Definice

Pro účely této dohody:

1. Pojem „investice“ zahrnuje každou majetkovou hodnotu investovanou v souvislosti s hospodářskými aktivitami investory jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany v souladu s právním řádem druhé smluvní strany a zahrnuje zejména, nikoli však výlučně:

- movitý a nemovitý majetek, jakož i jakákoli jiná majetková práva, jako jsou hypotéky, zástavy, záruky a podobná práva;
- práva plynoucí z držby akcií, obligací a z jakékoli jiné formy účasti ve společnostech nebo společných podnicích na území druhé smluvní strany;
- peněžní pohledávky nebo nároky na jakékoli plnění mající ekonomickou a finanční hodnotu a související s investicí;
- práva z oblasti duševního vlastnictví, technické postupy, goodwill a know-how;
- podnikatelské koncese vyplývající ze zákona nebo

ze smluvního ujednání vztahující se k investici včetně koncesí k průzkumu, těžbě, kultivaci nebo využití přírodních zdrojů.

Jakákoli změna formy, ve které jsou hodnoty investovány, nemá vliv na jejich charakter jako investice.

2. Pojem „investor“ zahrnuje s ohledem na obě smluvní strany

- fyzickou osobu mající státní občanství jedné ze smluvních stran v souladu s jejími zákony a investující na území druhé smluvní strany;
- právníkou osobu zřízenou nebo zaregistrovanou v souladu se zákony jedné ze smluvních stran mající sídlo na území této smluvní strany a investující na území druhé smluvní strany.

3. Podmínka „bez prodlení“ je považována za splněnou, je-li převod proveden v takové lhůtě, které je běžně třeba k provedení převodu podle mezinárodní finanční praxe.

4. Pojem „území“ znamená:

- Ve vztahu k České republice území, nad kterým Česká republika vykonává svrchovaná práva a jurisdikci v souladu s mezinárodním právem.
- Ve vztahu k Indonéské republice území Indonéské republiky, jak je definováno v jejích zákonech.

Článek 2

Podpora a ochrana investic

1. Každá smluvní strana bude podporovat a vytvářet příznivé podmínky pro investory druhé smluvní strany, aby investovali na jejím území, a bude takové investice připouštět v souladu se svým právním řádem.

2. Investicím investorů kterékoli ze smluvních stran bude za každých okolností poskytováno řádné

a spravedlivé zacházení a budou požívat náležité ochrany a bezpečnosti na území druhé smluvní strany.

Článek 3

Ustanovení o doložce nejvyšších výhod

1. Každá smluvní strana poskytne na svém území investicím a výnosům investorů druhé smluvní strany zacházení, které je řádné a spravedlivé a není méně příznivé, než jaké poskytuje investicím a výnosům investorů jakéhokoli třetího státu.

2. Každá smluvní strana poskytne na svém území investorům druhé smluvní strany, pokud jde o řízení, udržování, užívání, využití nebo nakládání s jejich investicím, zacházení, které je řádné a spravedlivé a ne méně příznivé, než jaké poskytuje investorům jakéhokoli třetího státu.

3. Jestliže smluvní strana poskytla zvláštní výhody investorům jakéhokoli třetího státu na základě dohod vytvářejících celní unie, hospodářské unie, měnové unie nebo podobné instituce nebo na základě prozatímních dohod vedoucích k takovým uniím nebo institucím a jakýchkoli mezinárodních dohod nebo ujednání týkajících se zdanění, není tato smluvní strana zavázána poskytnout takové výhody investorům druhé smluvní strany.

4. Jestliže vláda Indonéské republiky v budoucnu po vstupu této dohody v platnost poskytne investicím a výnosům investorů jakéhokoli třetího státu, nebo investorům jakéhokoli třetího státu, pokud jde o řízení, udržování, užívání, využití nebo nakládání s jejich investicím, zacházení, které poskytuje svým vlastním investorům nebo investicím a výnosům svých vlastních investorů, oznámí tuto skutečnost vládě České republiky a vzájemně bude poskytnuto stejné zacházení.

Článek 4

Vyvlastnění

1. Žádná smluvní strana neučiní jakékoli vyvlastňovací nebo znárodňovací opatření nebo jakékoli jiné opatření omezující vlastnická práva mající podobný účinek jako znárodnění nebo vyvlastnění vůči investicím investorů druhé smluvní strany s výjimkou případů, kdy jsou splněny následující podmínky:

- opatření jsou učiněna k veřejnému účelu a zákonem postupem;
- opatření nejsou diskriminační;
- opatření jsou provázena opatřeními k zaplacení okamžité, přiměřené a účinné náhrady. Taková náhrada se bude rovnat spravedlivé tržní hodnotě bezprostředně předtím, než se opatření omezující vlastnická práva stalo veřejně známým. Taková tržní hodnota bude stanovena v souladu s mezinárodně uznávanou praxí a metodami nebo, když taková tržní hodnota nemůže být stanovena, bude odpovídat přiměřené částce, na které se smluvní

strany vzájemně dohodnou, a tato částka bude ze smluvní strany provádějí vyvlastnění volně převoditelná ve volně směnitelné měně.

2. Zákonost jakéhokoli vyvlastnění a jeho postupu, výše a způsob platby náhrady bude podléhat přezkoumání provedenému zákonným postupem soudním orgánem v souladu s platnými právními předpisy vyvlastňující smluvní strany a s principy stanovenými v tomto článku.

3. Ustanovení odstavce 1 tohoto článku se rovněž použije v případě, že smluvní strana vyvlastní majetek společnosti zaregistrované nebo zřízené podle platných zákonů v kterékoli části jejího území, v níž investoři druhé smluvní strany vlastní podíly.

Článek 5

Náhrada škod

1. Investorům jedné smluvní strany, jejichž investice na území druhé smluvní strany utrpí škody následkem války, ozbrojeného konfliktu, výjimečného stavu, nepokojů, povstání, vzpoury nebo jiných podobných událostí, poskytne druhá smluvní strana, pokud jde o náhradu, odškodnění, vyrovnání nebo jiné vypořádání, zacházení ne méně příznivé, než jaké poskytne tato smluvní strana svým vlastním investorům nebo investorům jakéhokoli třetího státu.

2. Bez ohledu na odstavec 1 tohoto článku investoři jedné smluvní strany, kteří při jakýchkoli událostech uvedených v předchozím odstavci utrpí škody na území druhé smluvní strany v důsledku zabavení nebo zničení jejich majetku, které bylo způsobeno akcemi ze strany orgánů druhé smluvní strany, mají právo předložit případ soudu za účelem dosažení restituce nebo spravedlivé a přiměřené náhrady za škody.

Článek 6

Převody

1. Smluvní strany zaručí, aby platby spojené s investicemi mohly být převáděny. Převody budou provedeny ve volně směnitelné měně bez omezení nebo prodlení. Takové převody zahrnují zejména, nikoli však výlučně:

- zisk, úroky, dividendy a jiné běžné příjmy;
- částky potřebné
 - na nákup surovin nebo pomocných materiálů, polotovarů nebo hotových výrobků, nebo
 - na doplnění kapitálových vkladů za účelem zajištění trvání investice;
- dodatečné částky potřebné pro rozvíjení investice;
- částky na splacení půjček;
- licenční nebo jiné poplatky;
- výdělky fyzických osob;
- výnosy z prodeje nebo likvidace investice;

- h) náhradu za škody;
- i) náhradu za vyvlastnění.

2. Pro účely této dohody bude jako přepočítací kurz použit převážující tržní kurz použitelný pro běžné transakce k datu převodu, pokud není mezi stranami dohodnuto jiné datum.

Článek 7

Postoupení práv

1. Jestliže jedna ze smluvních stran nebo agentura zmocněná smluvní stranou provede platbu investorovi na základě pojistné smlouvy proti neobchodním rizikům, kterou uzavřela ve vztahu k jakékoli investici na území druhé smluvní strany, uzná druhá smluvní strana:

- a) postoupení každého práva nebo nároku investorem smluvní straně nebo agentuře zmocněné smluvní stranou, ať k postoupení došlo ze zákona nebo na základě právního ujednání; a
- b) že první smluvní strana nebo agentura zmocněná smluvní stranou je z titulu postoupení práv oprávněna uplatňovat práva a vznášet nároky takového investora.

2. Postoupená práva nebo nároky nepřekročí původní práva nebo nároky investora.

Článek 8

Řešení sporů z investic mezi smluvní stranou a investorem

1. Jakýkoli spor, který může vzniknout mezi smluvní stranou a investorem druhé smluvní strany v souvislosti s jeho investicí na území této první smluvní strany, bude řešen smírně konzultacemi a jednáními.

2. Jestliže takový spor nemůže být vyřešen do šesti měsíců od data písemného oznámení, kterým kterákoli strana žádala o smírné řešení, bude spor na žádost dotyčného investora předložen buď:

- a) příslušnému soudu dotyčné smluvní strany;
 - b) Mezinárodnímu středisku pro řešení sporů z investic (ICSID) s přihlédnutím k použitelným ustanovením Úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany jiných států, otevřené k podpisu ve Washingtonu D. C. 18. března 1965;
- nebo
- c) rozhodci nebo mezinárodnímu rozhodčímu soudu zřízenému ad hoc, ustavenému podle rozhodčích pravidel Komise Organizace spojených národů pro mezinárodní právo obchodní (UNCITRAL). Strany ve sporu se mohou písemně dohodnout na změnách těchto pravidel. Rozhodčí nález bude konečný a závazný pro obě strany ve sporu.

Článek 9

Řešení sporů mezi smluvními stranami ohledně výkladu a použití Dohody

1. Spory mezi smluvními stranami týkající se výkladu nebo použití této dohody budou, pokud to bude možné, vyřešeny konzultací nebo jednáním.

2. Pokud spor nemůže být takto vyřešen do šesti měsíců, bude na žádost jedné ze smluvních stran předložen rozhodčímu soudu v souladu s ustanoveními tohoto článku.

3. Rozhodčí soud bude ustaven pro každý jednotlivý případ následujícím způsobem. Každá smluvní strana jmenuje jednoho člena rozhodčího soudu do tří měsíců od obdržení žádosti o rozhodčí řízení. Tito dva členové pak vyberou občana třetího státu, který bude se souhlasem obou smluvních stran jmenován předsedou rozhodčího soudu (dále jen „předseda“). Předseda bude jmenován do dvou měsíců ode dne jmenování ostatních dvou členů.

4. Pokud v některé ze lhůt uvedených v odstavci 3 tohoto článku nebyla provedena nezbytná jmenování, může být požádán předseda Mezinárodního soudního dvora, aby provedl jmenování. Je-li předseda občanem některé smluvní strany nebo z jiného důvodu nemůže vykonat tento úkon, bude o jmenování požádán místopředseda. Je-li také místopředseda občanem některé smluvní strany nebo nemůže vykonat tento úkon, bude o provedení jmenování požádán služebně nejstarší člen Mezinárodního soudního dvora, který není občanem žádné smluvní strany.

5. Rozhodčí soud přijímá svá rozhodnutí většinou hlasů. Takové rozhodnutí je závazné. Každá smluvní strana uhradí náklady svého rozhodce a své účasti v rozhodčím řízení; náklady předsedy a ostatní výdaje budou hrazeny oběma smluvními stranami rovným dílem. Rozhodčí soud však může ve svém rozhodnutí nařídit, že jedna ze dvou smluvních stran ponese větší část nákladů a tento nález je závazný pro obě smluvní strany. Rozhodčí soud určí vlastní jednací pravidla.

Článek 10

Použitelnost této dohody

Tato dohoda se použije na investice uskutečněné investory České republiky na území Indonéské republiky připuštěné v souladu se zákonem č. 1 z roku 1967 o zahraničních investicích a s jakýmkoli zákonem, který ho doplňuje nebo nahrazuje, a na budoucí investice uskutečněné investory Indonéské republiky na území České republiky a také na indonéské investice existující na území České republiky v souladu se zákony vztahujícími se k investicím, které jsou platné k datu vstupu této dohody v platnost.

Článek 11

Použití jiných ustanovení

Jestliže ustanovení zákona jedné ze smluvních stran nebo závazky podle mezinárodního práva existující v současnosti nebo vzniklé později mezi smluvními stranami mimo tuto dohodu obsahují obecnou nebo zvláštní úpravu poskytující investicím investorů druhé smluvní strany zacházení příznivější, než je poskytováno touto dohodou, taková úprava bude, v rozsahu, v jakém je příznivější, mít přednost před touto dohodou.

Článek 12

Konzultace a změny

1. Každá ze smluvních stran může žádat o uskutečnění konzultací ohledně jakékoli záležitosti týkající se této dohody. Druhá smluvní strana zaujme k tomuto návrhu vstřícný postoj a poskytne vhodnou příležitost pro takové konzultace.

2. Tato dohoda může být změněna, kdykoli je to považováno za nezbytné, vzájemným souhlasem.

Za vládu
České republiky:
Mgr. Ivo Svoboda v. r.
ministr financí

Článek 13

Vstup v platnost, trvání a ukončení

1. Tato dohoda vstoupí v platnost dnem pozdější notifikace kterékoli smluvní strany o splnění svých vnitrostátních ratifikačních postupů.

2. Tato dohoda zůstane v platnosti po dobu deseti let a potom její platnost bude pokračovat po další desetileté období a tak dále, dokud ji některá ze smluvních stran písemně nevypoví jeden rok před jeho uplynutím.

3. Pro investice uskutečněné před datem ukončení platnosti této dohody zůstanou ustanovení článků 1 až 12 této dohody účinná po dobu deseti let od data ukončení platnosti této dohody.

Na důkaz toho níže podepsaní, řádně zmocnění, podepsali tuto dohodu.

Dáno ve dvojím vyhotovení v Praze dne 17. září 1998 v jazyce českém, indonéském a anglickém. Všechny texty jsou stejně autentické. V případě jakéhokoli rozporu ve výkladu je rozhodující anglické znění.

Za vládu
Indonéské republiky:
Leonard Tobing v. r.
mimořádný a zplnomocněný velvyslanec

157**SDĚLENÍ****Ministerstva zahraničních věcí**

Ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 22. června 1999 byl v Praze podepsán Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí Běloruské republiky.

Protokol vstoupil v platnost na základě svého článku 7 dnem podpisu.

Do textu Protokolu lze nahlédnout na Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu průmyslu a obchodu.

OPATŘENÍ ÚSTŘEDNÍCH ORGÁNŮ

Ministerstvo práce a sociálních věcí

oznamuje, že v souladu s § 9 odst. 1 zákona č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, v platném znění, byly u něj uloženy od 1. 6. 1999 do 30. 6. 1999 tyto dodatky ke kolektivním smlouvám vyššího stupně:

1. Změna kolektivní smlouvy vyššího stupně pro odvětví vodovodů a kanalizací pro rok 1999 ze dne 28. 5. 1999 (uzavřená rozhodnutím rozhodce ze dne 21. 4. 1999 na období od 1. 1. 1999 do 31. 12. 1999) mezi
Odborovým svazem pracovníků dřevozpracujících odvětví, lesního a vodního hospodářství v České republice
a
Svazem vodního hospodářství.
2. Dodatek č. 1 ze dne 31. 12. 1998 ke kolektivní smlouvě vyššího stupně uzavřené dne 30. 6. 1997 na období od 1. 7. 1997 do 30. 6. 1999
mezi
Odborovým svazem pracovníků obchodu
a
Svazem obchodu České republiky.
3. Dodatek č. 2 ze dne 30. 6. 1999 ke kolektivní smlouvě vyššího stupně uzavřené dne 30. 6. 1997 na období od 1. 7. 1997 do 30. 6. 1999
mezi
Odborovým svazem pracovníků obchodu
a
Svazem obchodu České republiky.

REDAKČNÍ SDĚLENÍ

o opravě chyby

v zákonu č. 129/1999 Sb., kterým se mění zákon č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 61/1997 Sb., o lihu

V čl. IV úvodní věta bodu 1 má správně znít:

„1. V § 9 odst. 1 se doplňuje druhá věta, která zní:“.

Redakce

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 01 Praha 415, telefon (02) 792 70 11, fax (02) 795 26 03 – **Redakce:** Ministerstvo vnitra, Nad Štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7-Holešovice, telefon: (02) 614 32341 a 614 33502, fax (02) 614 33502 – **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon 0627/305 161, fax: 0627/321 417. Objednávky ve Slovenské republice přijímá a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel./fax: 00421 7 525 46 28, 525 45 59. **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha činí 3000,- Kč) – Vychází podle potřeby – **Distribuce:** celoroční předplatné i objednávky jednotlivých částek – MORAVIAPRESS, a. s., U Póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon: 0627/305 179, 305 153, fax: 0627/321 417. – **Drobný prodej** – **Benešov:** HAAGER – Potřeby školní a kancelářské, Masarykovo nám. 101; **Bohumín:** ŽDB, a. s., technická knihovna, Bezručova 300; **Brno:** GARANCE-Q, Koliště 39, Knihkupectví ČS, Kapucínské nám. 11, Knihkupectví M. Ženíška, Květinářská 1, M.C.DES, Cejl 76, SEVT, a. s., Česká 14; **České Budějovice:** Prospektum, Kněžská 18, SEVT, a. s., Krajinská 38; **Hradec Králové:** TECHNOR, Hořická 405; **Chomutov:** DDD Knihkupectví –Antikvariát, Ruská 85; **Jihlava:** VIKOSPOL, Smetanova 2; **Kadaň:** Knihařství – Přibíková, J. Švermy 14; **Kladno:** eL VaN, Ke Stadionu 1953; **Klatovy:** Krameriovo knihkupectví, Klatovy 169/I.; **Liberec:** Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Most:** Knihkupectví Růžička, Šefířková 529/1057; **Napajedla:** Ing. Miroslav Kučeřík, Svatoplukova 1282; **Olomouc:** BONUM, Ostružnická 10, Tycho, Ostružnická 3; **Ostrava:** LIBREX, Nádražní 14, Profesio, Hollarova 14, SEVT, a. s., Dr. Šmerala 27; **Pardubice:** LEJHANEČ, s. r. o., Sladkovského 414; **Plzeň:** ADMINA, Úslavská 2, EDICUM, Vojanova 45, Technické normy, Lábkova pav. č. 5; **Praha 1:** FÍŠER-KLEMENTINUM, Karlova 1, KANT CZ, s. r. o., Hyberská 5, LINDE Praha, a. s., Opletalova 35, Moraviapress, a. s., Na Florenci 7-9, tel.: 02/232 07 66, PROSPEKTRUM, Na Poříčí 7; **Praha 2:** NEWSLETTER PRAHA, Praha 2, Ing. Jaromír Hink – vydavatelství, Londýnská 31; **Praha 4:** PROSPEKTRUM, Nákupní centrum, Budějovická, SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 5:** SEVT, a. s., E. Peškové 14; **Praha 6:** PPP – Staňková Isabela, Verdunská 1; **Praha 8:** JASIPA, Zenklova 60; **Praha 10:** Abonentní tiskový servis, Hájek 40, Uhřetěves, BMSS START, areál VÚ JAWA, V Korytech 20; **Přerov:** Knihkupectví EM-ZET, Bartošova 9; **Sokolov:** KAMA, Kalousek Milan, Poláčkova 1826; **Šumperk:** Knihkupectví D-G, Hlavní tř. 23; **Teplíce:** L + N knihkupectví, Kapelní 4; **Trutnov:** Galerie ALFA, Bulharská 58; **Ústí nad Labem:** 7 RX, s. r. o., Mírová 4, tel.: 047/44 249, 44 252, 44 253; **Zábřeh:** Knihkupectví PATKA, Žižkova 45; **Žatec:** Prodejna U Pivovaru, Žižkovo nám. 76. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklama:** informace na tel. číslo 0627/305 168. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právnícká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.